

15-Fevral, 2026-yil

KORXONALARDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI

AKT sohasida iqtisodiyot va menejment fakultet dekan muovini

Zaripov Alisher Muxammadovich

KIRISH

Raqamli transformatsiya bugungi kunda korxona rivojlanishining markaziy omiliga aylanmoqda. Bozor muhitining tez o‘zgarishi, iste’molchilarning talab va xatti-harakatlaridagi transformatsiya, global raqobat bosimi korxonalardan tezkor va ma’lumotlarga asoslangan qaror qabul qilishni talab etmoqda. An’anaviy boshqaruv modellarida qarorlar ko‘pincha tajriba va sezgi asosida qabul qilingan bo‘lsa, raqamli muhitda ma’lumotlar tahlili, algoritmik prognozlash va avtomatlashtirilgan tizimlar ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Korxona boshqaruvida raqamli transformatsiya iqtisodiy samaradorlikka uchta asosiy yo‘nalishda ta’sir ko‘rsatadi: operatsion jarayonlarni optimallashtirish, xarajatlarni qisqartirish va strategik rejalashtirish sifatini oshirish. Biroq ushbu jarayon murakkab tashkiliy o‘zgarishlar bilan kechadi va uni samarali amalga oshirish ma’lum shart-sharoitlarni talab etadi.

Asosiy tahlil. Raqamli transformatsiya iqtisodiy samaradorlikka bevosita va bilvosita mexanizmlar orqali ta’sir ko‘rsatadi. Bevosita ta’sir ishlab chiqarish va boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish orqali yuzaga keladi. Masalan, ERP tizimlari yordamida resurslardan foydalanish shaffoflashadi, zahiralar hajmi optimallashtiriladi va moliyaviy oqimlar real vaqt rejimida nazorat qilinadi. Bu esa operatsion xarajatlarni kamaytiradi.

Bilvosita ta’sir esa boshqaruv sifatining oshishi bilan bog‘liq. Big Data va analitik platformalar yordamida talab prognozi aniqlashadi, marketing strategiyalari individuallashtiriladi, risklarni boshqarish tizimi takomillashadi. Natijada korxonaning bozor moslashuvchanligi ortadi.

Shu bilan birga, transformatsiya jarayoni investitsion bosimni ham yuzaga keltiradi. Dastlabki bosqichda IT infratuzilma, dasturiy ta’minot va xodimlarni qayta tayyorlash xarajatlari oshadi. Agar loyiha strategik rejalashtirilmagan bo‘lsa, iqtisodiy samaradorlik kutilgan darajada bo‘lmasligi mumkin.

Raqamli transformatsiya muvaffaqiyati uchta asosiy omil bilan belgilanadi: rahbariyatning qat’iy strategik qarori, inson kapitalining tayyorgarligi va texnologik integratsiya darajasi. Ushbu omillar uyg‘unlashganda iqtisodiy samaradorlik sezilarli darajada oshadi.

Raqamli transformatsiyaning iqtisodiy ta’sir modeli. Quyidagi konseptual struktura raqamli transformatsiyaning iqtisodiy natijalarga qanday olib kelishini ko‘rsatadi:

15-Fevral, 2026-yil

RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING IQTISODIY TA’SIR MODELI

Mazkur modeldan ko‘rinib turibdiki, texnologiya o‘zi maqsad emas. U boshqaruv jarayonini takomillashtirish vositasi hisoblanadi. Agar ma’lumotlardan foydalanish tizimli yo‘lga qo‘yilmasa, raqamli investitsiya iqtisodiy natijaga olib kelmasligi mumkin.

Muammoli nuqtalar. Raqamli transformatsiya jarayonida ko‘pincha quyidagi holatlar kuzatiladi. Texnologiya xarid qilinadi, biroq biznes jarayonlari qayta ko‘rib chiqilmaydi. Xodimlar tizimdan to‘liq foydalanmaydi. Ma’lumotlar mavjud bo‘ladi, lekin analitik qarorlar ishlab chiqilmaydi. Bu esa samaradorlikni pasaytiradi.

Shuningdek, kiberxavfsizlik bilan bog‘liq tahdidlar iqtisodiy barqarorlikka xavf tug‘diradi. Ma’lumotlar sizib chiqishi nafaqat moliyaviy zarar, balki reputatsion yo‘qotishlarga ham olib keladi.

Xulosa. Korxona boshqaruvida raqamli transformatsiya iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim strategik vositasidir. Uning muvaffaqiyati texnologiya, inson kapitali va boshqaruv tizimi uyg‘unligiga bog‘liq. Raqamli transformatsiya qisqa muddatda xarajatlarni oshirishi mumkin, ammo uzoq muddatda korxonaning operatsion samaradorligi, moliyaviy barqarorligi va bozor raqobatbardoshligini mustahkamlaydi.

15-Fevral, 2026-yil

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age. New York, 2014.
2. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum, 2016.
3. Porter M.E., Heppelmann J.E. How Smart, Connected Products Are Transforming Competition. Harvard Business Review, 2014.
4. OECD. Measuring the Digital Transformation. Paris, 2019.

